

2015-06-15

TIETOHUOLTOKOMITEAN (TK 115) KOKOUS

Aika ja paikka keskiyö **10.06.2015** klo **9.30 SFS**

Läsnä Juha Hakala/Kansalliskirjasto (pj.)
Nina Eerikäinen/Kansallisarkisto
Markku Laitinen/Kansalliskirjasto
Markus Merenmies/Kansallisarkisto
Osma Suominen/Kansalliskirjasto
Kati Heiskanen/SFS (siht.)

1

Kokouksen avaus, esityslistan hyväksyminen ja edellisen kokouksen pöytäkirja (1/2015)

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleeksi. Uusi komitean jäsen Osma Suominen esittäytyi. Hän on Laila Heinemannin seuraaja Kansalliskirjastossa ja myös Tietohuoltokomiteassa. Hyväksyttiin esityslista ja edellisen kokouksen pöytäkirja.

2

ISO/TC 46 Pekingin kokousviikon kuulumiset

Pekingissä olivat paikalla Suomesta Juha Hakala, Markku Laitinen sekä Kati Heiskanen ja Sirpa Sipola (SC4 sihteeri). Kokousviikko sujui hyvin ja asiat etenivät pääosin positiivisessa hengessä. ISO:n toimintatavat herättivät jonkin verran kritiikkiä. ISO:n tapa muuttaa yksipuolisesti ohjeitaan (direktiivejä) vuosittain hankaloittaa paikoittain standardisointityötä. Esimerkkinä ongelmallisista muutoksista mainittiin se, että uusimpien ohjeiden mukaan standardien (kansalliset) Maintenance Agencyt pitää ottaa pois standardeista. Näin siksi että ISO pelkää mahdollisia syytteitä mikäli näiden toiminnassa esiintyy epäselvyyksiä. Mutta jos esimerkiksi uusissa tunnistestandardeissa saa mainita vain kansainvälisen keskuksen, kansallisten keskusten näkökulmasta niiden toiminnalta viedään tällä menettelyllä uskottavuutta siitä huolimatta että kansallisten keskusten asema ja tehtävät voidaan kuvata muissa julkaisuissa kuten ISBN:n User Manualissa.

ISO/TC 46:n ISO-yhteyshenkilö Mary Lou Pelaprat on vuodesta 2014 edellyttänyt, että jos muualla vapaasti saatavissa olevasta standardista halutaan ISO-standardi, ko. standardille pitää laatia business plan (miksi ISO:n on kannattavaa julkaista tämä standardi) ja hyväksyttää se, ennen kuin standardiluonnoksesta voidaan äänestää. Esimerkiksi OASIS-organisaation SRU-standardin ISO-prosessi on jumissa tämän lisävaatimuksen takia. Ongelmalliseksi asian tekee se, etteivät ISO:n direktiivit vaadi yksittäisten standardien business planin laatimista (vain teknisten komiteoiden pitää laatia sellainen) eivätkä kuvaa sitä, millainen tämän business planin tulisi olla. Tämän tiettävästi yksittäisen ISO:n johtajan tekemän business plan -vaatimuksen vuoksi standardointiprosessi on muuttunut ennalta arvaamattomaksi (ISO ei todennäköisesti julkaise standardia jos business plan ei miellytä), mitä se ei saisi olla.

DEPIP (Data Exchange Protocol for Interoperability and Preservation)

Uusi työkohte DEPIP on hyväksytty SC4 alaisuuteen, sen työnnumero on ISO/NP 20614. Standardi on toinen suoraan pitkäaikaissäilytykseen liittyvä standardi, jonka SC4 kehittää

2015-06-15

(ensimmäinen oli WARC). DEPIP perustuu ranskalaiseen, vuonna 2014 hyväksytyyn MEDONA-standardiin, joka on Ranskassa jo käytössä. Yhdysvalloista tuli NWIP-kyselyssä kommentteja, joita saatetaan joutua käsittelemään tulevaisuudessa. Yhdysvaltojen asiantuntijan mielestä ranskalaisten protokollaa voitaisiin edelleen kehittää ja keventää uusimpia Web-tekniikoita soveltaen. Puheenjohtajan mukaan helpointa on edetä tässä vaiheessa DEPIP:in pohjalta. Sen huolestuttavin piirre ei tosin niinkään ole tekniikka, vaan se että vaikka standardi rakentuu OAIS-mallin varaan, ranskalaisten OAIS-malliin tekemät laajennukset saattavat vaikeuttaa standardin etenemistä äänestysvaiheessa.

EPUB Joint Working group

Elektronisten kirjojen EPUB 3 -formaatti on julkaistu ISO-standardina. Pekingissä kokoontuneen TC 46/SC 4:n, ISO/IEC JTC 1/SC 34:n ja IEC TC 100/TA 10:n muodostaman JWG 7 -yhteistyöryhmän tavoitteena on kehittää tekninen perusta EPUB-aineistojen pitkäaikaissäilytykselle. Työryhmä hyväksyi ensimmäisessä tapaamisessaan lähtökohdaksi sen, että noudatetaan pitkäaikaissäilytyksen OAIS-viitemallia ja että OAIS-siirtopaketin rakenne perustuu METS-standardiin. Tavoitteena on käynnistää JWG 7:n toisessa kokouksessa syyskuussa 2015 METS-profiiliin luonti määrittelemällä hallinnolliset metatiedot, joita siirtopaketeissa pitää olla.

3

Standardisointikatsaus 2015

Kyselyssä olevaan uuteen työkohde-ehdotukseen *NWIP Transliteration of Thai-Tham-Isan and Thai-Noi* päätettiin vastata abstain.

Uusimiskyselyssä on useita standardeja, joista *ISO 10754:1996 Information and documentation - Extension of the Cyrillic alphabet coded character set for non-Slavic languages for bibliographic information interchange* erääntyy kesäkuussa ja loput syyskuussa. *ISO 8777:1993* on komentopohjaisiin järjestelmiin pohjautuva standardi, joka on vanhentunut graafisten käyttöliittymien käyttöönoton myötä.

ISO 690:2010 Guidelines for bibliographic references and citations to information resources tullaan esittämään uudistettavaksi, koska se on elektronisten julkaisujen osalta pahoin vanhentunut eikä kerro mitään tutkimusdataan viittaamisesta. Puheenjohtaja keskusteli asiasta Pekingissä SC9 sihteerin kanssa. Yhdysvalloissa käynnissä kansallisen standardin uusiminen, ja myös heidän tavoitteenaan on saada standardi uudistetuksi. SC9:n sihteeristö selvittää voisiko NWIP-prosessin aloittaa jo ennen uusimiskyselyn päättymistä, koska standardin päivitystarve on niin selkeä.

4

Käännökset ja kansalliset standardit

ISO 2789 "Kirjastojen tilastostandardi"

ISO 2789 hyväksyttiin lausuntokierroksella kansalliseksi standardiksi ja suomenkieliseen käännökseen saatiin kommentteja. Työryhmä käsittelee kommentit ja teki tekstiin vielä tarvittavat muutokset. Korjattu standardi on SFS:n julkaisutoimessa taitettavana. Se tulee vielä työryhmälle oikoluettavaksi ennen julkaisua.

2015-06-15

SFS 5972 "Viitemalli pitkäaikaissäilytysarkistolle" päivittäminen

SFS 5972 revisio hyväksyttiin lausuntokierroksella kansalliseksi standardiksi ja suomenkieliseen käännökseen saatiin paljon kommentteja, jotka työryhmä on käsitellyt ja hionut tekstiä edelleen niiden pohjalta. Editointikierroksen jälkeen teksti on nyt SFS:llä. Uusi käännös, joka on edeltäjänsä huomattavasti laajempi ja tarkempi, on nyt muuten valmis, mutta joitakin kuvia on vielä editoitava.

ISO 16439 "Kirjastojen vaikuttavuuden arviointi"

Laila Heinemannin tekemä raakakäännös valmistui keväällä ja se käsitellään vielä vaikuttavuuden arviointiryhmässä ennen varsinaista lausuntokierrosta. Näillä näkymin esitarkastus tehdään elokuussa, jonka jälkeen standardi laitetaan kansalliselle lausuntokierrokselle.

SFS-EN ISO 3166-1 Maiden ja niiden osa-alueiden nimien tunnukset.

Standardin käännös on tehty ja siihen on saatu kommentteja mm. Kotimaisten kielten keskukselta. Standardista julkaistaan edellisen version tapaan vain suomenkielinen versio. SFS-EN ISO 3166-1 on parhaillaan kääntäjällä korjattavana.

Muut käännöstarpeet

ISO 5127 sanastostandardin kääntämistä on harkittava vielä uudelleen. ISO 5127:n edellinen versio käännettiin suomeksi, mutta ongelmia oli paljon, varsinkin liittyen standardin rakenteeseen. Englanninkielistä standardia päivitetään, mutta vielä DIS-vaiheessa näytti siltä, että muutokset ovat vain kosmeettisia. Mutta loppusuoralla standardin päivitystyöhön on löytynyt innostunut ryhmä. FDIS-versiossa käsitteiden määrä nousee 1200:sta 1700:aan, ja myös käsitteiden välisiä suhteita on määritelty paljon lisää. Valitettavasti standardin laadintaan varattu aika on loppumassa kesken, joten ryhmä ei saa työtään haluamallaan tavalla valmiiksi. Sovittiin että FDIS-versiosta äänestetään ISO-prosessin aikataulun mukaisesti, ja että tarvittaessa sanaston kehittämistä jatketaan heti tekemällä NWIP-esitys.

Todettiin, että paine yhtenäisen sanastostandardi tekemiselle on Suomessakin suuri. Käytiin keskustelua sanastoasioiden problematiikasta eri toimijoiden välillä. Tietohuollon alaan kuuluvaa sanastotyötä tehdään esimerkiksi KDK- ja ATT-hankkeissa ilman vahvaa keskinäistä koordinaatiota, mitä ei voi pitää järkevänä. Palataan ISO 5127:n kääntämistarpeeseen ja –mahdollisuuksiin seuraavissa kokouksissa.

5

Muut asiat

Uuden varapuheenjohtajan valinta

Laila Heinemanin jätettyä työelämän tarvitaan myös Tietohuoltokomitealle uusi varapuheenjohtaja. Valittiin Markus Merenmies komitean varapuheenjohtajaksi.

Julkishallinnon standardisalkku

Juha Hakala kertoi julkishallinnon standardisalkun tilanteesta. Viimeksi siihen lisätyt esteettömyyden ja talousraportoinnin alisalkut on nyt lopullisesti hyväksytty.

2015-06-15

Pilvipalvelujen alisalkun laadinta aloitettu. Siitä tulee iso kokonaisuus, työ kestää ainakin vuoden.

Julkistamistilaisuus

Todettiin, että pyritään järjestämään kaksi erillistä julkistamis-/tiedotustilaisuutta loppuvuodesta, aiheina kirjastojen ja museoiden tilastostandardit ja pitkäaikaissäilytyksen standardit. Ensimmäinen on suunnattu kirjastoille, toiseen pitäisi saada väkeä useammalta alalta. Pitkäaikaissäilytyksestä on aikanaan pidetty tilaisuus, mutta nyt standardin käytöstä on jo kokemusta ja tilaisuudessa voidaan kertoa myös viitemallin käytännön soveltamisesta esimerkiksi KDK-hankkeessa.

Sovittiin, että sihteeri ja Markku Laitinen suunnittelevat ISO 2789 julkistamistilaisuutta. Siellä esitellään myös kirjastojen vaikuttavuuden arviointistandardi ISO 16439. Tilaisuus pidetään Kansalliskirjaston tiloissa.

SFS 5972 julkistamistilaisuus järjestetään SFS:n tiloissa loppuvuodesta. Vastuhenkilöinä puheenjohtaja ja sihteeri. Julkistamistilaisuudessa pitäisi esitellään pitkäaikaissäilytyksen standardikokonaisuus, ja pyritään tuomaan selvyyttä ja konkretiaa pitkäaikaissäilytyksen kenttään.

6

Seuraava kokous

Seuraava kokous on torstaina **15. lokakuuta 2015** klo **9.30** alkaen SFS:n tiloissa, neuvotteluhuoneessa 269.